

УДК 347.78

ОКРЕМІ АСПЕКТИ СИРІТСЬКИХ ТВОРІВ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Віра ТОКАРЕВА,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

АНОТАЦІЯ

У статті проводиться теоретичне дослідження проблемних аспектів виникнення, використання та легалізації сирітських творів. Розглянуто досвід легалізації сирітських творів в ЄС, Великобританії та США. Проаналізовано основні фактори, які сприяють виникненню та поширенню сирітських творів. Встановлено, що існування сирітських творів зумовлене тим, що неможливо знайти автора твору, термін охорони авторського права на яке не закінчилася. Зважаючи на відсутність інформації про автора, власника майнових прав такі твори не перебувають у вільному обігу і не входять в число об'єктів громадського надбання. Проблема використання сирітських творів полягає в тому, що їх використання технічно неможливо на законних підставах. Встановлено, що основними механізмами вирішення проблем сирітських творів є: обмеження відповідальності, коли з'являється автор, який заявляє авторство на твір, що вважався сирітським; застосування ліцензування на використання творів-сиріт; застосування системи колективного ліцензування; розширення суспільного надбання завдяки сирітським творам і розгляд додаткових рішень.

Ключові слова: авторське право, оцифровка творів, сирітські твори, реєстрація об'єктів авторського права, блокчейн в авторському праві.

SOME PROBLEM ASPECTS OF ORPHAN WORKS IN CONDITIONS OF INTEGRATION PROCESSES

Vira TOKAREVA,

Candidate of Law Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Civil Law
of National University "Odessa Law Academy"

SUMMARY

The article presents a theoretical aspects of the problem of the origin, use and legalization of orphan works. The experience of legalizing orphan works in the EU, Great Britain and the USA is considered. The main factors contributing to the emergence and spread of orphan works are analyzed. It has been established that the existence of orphan works is due to the probability that the term of copyright has not expired and that they are subject to copyright protection, while there is no possibility to find the copyright owner. In the absence of information about the author, owner of economic rights, such works do not belong to state objects and therefore cannot be used free. The problem of using orphan works is the impossibility of using them on legal grounds. It is established that the main mechanisms of solving problems of orphan works are: limitation of responsibility in the event of the appearance of a person who claims to be an author of the orphan work; application of license rights to use orphan works; application of the system of collective licensing; expanding the public domain through orphan works and considering additional solutions.

Key words: copyright, problems of digitization, orphan works, registration of copyright objects.

Постановка проблеми. Існування сирітських творів зумовлено вірогідністю, що не закінчився строк чинності авторського права та авторсько-правової охорони, при цьому неможливо знайти правовласника твору. Такі твори, як листи, щоденники, карти, навчальні та наукові тексти, не можна опублікувати, доступ до них можливий лише в бібліотеках, архівах або приватних колекціях, не дозволяється їх публікація в Інтернеті, не допускається включення або використання частково в інших роботах. З огляду на відсутність інформації про автора, власника майнових прав такі твори не входять до об'єктів суспільного надбання і тому не перебувають у вільному використанні.

Проблема використання сирітських творів полягає в тому, що їх використання технічно неможливе на законних підставах. При цьому кількість сирітських творів, що зберігаються в бібліотеках, архівах та інших установах культури, досить значна. За оцінками Британської бібліотеки, 40% захищених авторським правом творів, що знаходяться у її фондах, а це приблизно 150 млн робіт, авторів яких не можна встановити. Більшість таких творів не мають комерційної цінності, водночас становлять культурну та освітню цінність [1].

За оцінками Центру суспільного надбання в Юридичній школі університету Дюка (The Center for the Study of the Public Domain at the Duke Law School), сирітські твори можуть становити більшість матеріалів культури ХХ ст. [2].

Існування творів-сиріт перешкоджає авторському самовираженню, породжує ненавмисну цензуру та значну кількість порушень авторських прав, навіть якщо воно не має на меті одержання прибутку.

Стан дослідження. Проблемним питанням використання сирітських творів присвячені роботи таких науковців, як А.Б. Антопольський, Д.В. Єфременко, О.В. Піхурець, С.Й. Литвин, Е.Б. Леанович, І.Ю. Левова, Д.В. Винник, А.Ю. Моїсєєва, О.А. Штефан та ін.

Мета статті. Основною метою статті є дослідження засад правового регулювання сирітських творів у законодавстві та доктрині ЄС, США та Великобританії та визначення ефективних шляхів реформування законодавства з метою використання сирітських творів.

Виклад основного матеріалу. Появі сирітських творів, на думку О.В. Піхурець та С.Й. Литвин, сприяє низка чинників. По-перше, втрата інформації про автора не з волі самого автора, якщо твір існує в єдиному екземплярі,

а інформація про автора зникла у зв'язку з пошкодженням чи неправильним зберіганням. Або у разі копіювання твір не вказано автора, а оригінал втрачено, особливо коли копіювання творів відбувається в мережі Інтернет.

По-друге, відсутність вимог про виконання формальних процедур для виникнення авторських прав на твір також сприяє виникненню проблеми сирітських творів. (Бернська конвенція 1886 р. та Міжнародний договір з авторського права 1996 р. забороняє будь-які формальності для виникнення авторсько-правової охорони творів).

По-третє, подекуди безвідповідальне ставлення авторів до власних прав та результатів творчої діяльності.

По-четверте, співавторство значної кількості авторів, які не знають один одного, чому сприяє діяльність у мережі Інтернет, наприклад створення Вікіпедії, програмне забезпечення з відкритим вихідним кодом, так пишуться мільйони записів у блогах і соціальних мережах. За таких умов важко не тільки дізнатися ім'я або псевдонім всіх авторів, але навіть встановити чіткі критерії авторства кожного з таких співавторів [3].

Також називається такий чинник як занадто довгий строк охорони авторських прав (70 років) із тенденцією його подовженням. Подекуди зі спливом 10 років після смерті автора виникають складнощі із пошуком спадкоємців та невстановлення своєчасно праволодильців творів авторів, які померли 50–60 років тому, та захистом права авторів, які невідомі або померли, не залишивши спадкоємців або спадкоємці невідомі. В результаті матеріальні екземпляри таких творів є обмежено доступними тільки в книгосховищах великих бібліотек (музеїв), тобто фактично поза доступом для видавців і більшості потенційних користувачів, за рамками можливості надання доступу до цієї інформації через мережу Інтернет, причому навіть їх масова оцифровка, нічого не змінює з точки зору їх реальної доступності [4].

Істотною віхою на шляху реформування законодавчих перешкод публікації сирітських творів та вільного поширення культурної спадщини визнається прийняття Директиви ЄС 2012/28/ EU щодо деяких випадків можливого використання сирітських творів, що набула чинності 28 жовтня 2012 р. Директива ЄС спрямована на формування дозвільних засад регулювання авторських відносин у країнах Євросоюзу та є основою внесення зміни в національне законодавство держав членів ЄС, визнавши, що сирітські твори (правовласники яких не встановлені або не виявлені) мають важливе культурне та освітнє значення [5].

Проміжним підсумком вирішення протиріччя в авторському праві стосовно творів, які залишаються під авторсько-правовою охороною, автори яких невідомі, в ЄС є видання Меморандуму про взаєморозуміння [6].

Необхідність розв'язання проблеми сирітських творів послужило причиною розробки та прийняття Директиви 2012/28. Використання творів, автори яких не відомі, аналогічно як використання творів, автори яких відомі, вимагає надання згоди правовласника, що виявляється складним. В результаті того, що автор або правовласник невідомий, твори випадають з обігу або їх використання здійснюється в порушення норм закону. Прийняття Директива 2012/28 направлено на забезпечення прямишого доступу суспільства до творів, автори та правовласники яких не встановлені, а також ввести в дію ефективні механізми, що дають змогу використовувати такі твори в законному порядку [7].

Вважається, що ухваленню Директиви ЄС сприяло проведення обговорень питань та досліджень діючої системи авторських прав і її впливу на сучасну економіку, які здійснювались із 2003 р. професором дослідницького університету Уельсу Я. Харгрєвсом, на замовлення уряду

Великої Британії, результатом чого став опублікований у 2011 р. звіт щодо перспектив зростання цифрової економіки та розвитку права інтелектуальної власності, який закликає до модернізації національного законодавства держав членів та законодавства ЄС з інтелектуальної власності для забезпечення сталого розвитку економіки [8].

Застосування положень Директиви 2012/28 є досить обмеженою, та поширюються на такі об'єкти: твори, опубліковані у вигляді книг, періодичних видань, газет, журналів, кінематографічні або аудіовізуальні твори і фонограми, що знаходяться у зібраннях загальнодоступних бібліотек, освітніх установ або музеїв, а також у зібраннях архівів, фільмо- або аудіофондів, або створені організаціями громадського мовлення до 31 грудня 2002 р., що вперше опубліковані в державі-члені ЄС або трансляція яких сталася в державі-члені ЄС [9].

Коло осіб, уповноважених здійснювати поширення сирітських творів, відповідно до ст. 1 Директиви 2012/28 є обмеженим некомерційними культурними інститутами (бібліотеки, музеї тощо) та некомерційною культурною індустрією.

Слід вказати, що «культурні інститути» (публічні бібліотеки, музеї, архіви, суспільне телерадіомовлення) можуть використовувати твори на некомерційній основі лише в обмеженому масштабі, наприклад у форматі низькоякісних копій у різних каталогах; в інших правопорядках можливе комерційне використання будь-якою особою. Кожен такий підхід є компромісом, який має допомогти комплексно вирішити проблему.

Умовою отримання дозволу на використання та визнання твору сирітським, відповідно до ст. 3 Директиви 2012/28 є проведення процедури належного пошуку (diligent search) праволодильців.

У Додатку до Директиви передбачено мінімальний перелік реєстрів творів, які створюються та визначаються кожною державою-членом ЄС за результатами консультацій із правовласниками і користувачами, де має бути проведений пошук твору перед визнанням за ним статусу сирітського твору. Серед яких слід назвати бібліотечні каталоги та реєстри авторів, які ведуть бібліотеки та інші установи, асоціації видавців і авторів у відповідній країні, реєстри, WATCH (Письменники, Художники/Артисти та Власники Прав), ISBN (Міжнародний Стандартний Книжковий Номер) і бази даних виданих книг, бази даних відповідних товарів зі збору винагород; джерела, які об'єднують різноманітні бази даних і реєстри, включаючи VIAF (Віртуальна міжнародна картотека авторства) і ARROW (Загальнодоступні реєстри інформації про права творів-сиріт) та тощо [3].

За твердженням Д. Голденфейн, Д. Хантер, система ARROW яка запрацювала в ЄС в 2008 р., заснована на вебпошуковій системі, надавала інформацію про статус творів, через незначну кількість включених творів (книги і рукописи) та надання інформації вузькому колу користувачів (національні бібліотеки, видавництва, асоціації авторів) у 2013 р. діяльність поступово зійшла нанівець. До того ж закріплена в Директиві ЄС можливість використання сирітських творів тільки освітніми і культурними організаціями необґрунтовано звужує сферу можливого використання та поширення сирітських творів [10].

Недосконаліми є система критеріїв належного пошуку та невизначеність осіб, уповноважених провадити пошук. Аналогічна ARROW система EnDow заснована на більш чітких критеріях (відповіді на питання про автора книги, датою його смерті, переходу авторських прав); її творці першими запропонували використання краудсорсінгу, тобто зусиль всіх потенційних читачів для пошуку авторів творів.

Тож, Д. Голденфейн і Д. Хантер вважають, що чинне правове регулювання пошуку та використання сирітських творів є недосконалим та потребує подальшого доопрацювання.

Попри недоліки, уривчасті та не завжди послідовні положення Директиви ЄС 2012/28, прийняття вважається досить вдалим, гнучким і зваженим нормативно-правовим актом та навіть прогресивним кроком у розвитку авторського права в епоху цифрових технологій [7]. З огляду на зазначене, враховуючи інтенсивні інтеграційні процеси, положення Директиви 2012/28 можуть використовуватись для подальшого розвитку національного та міжнародного права.

Звіт професора Я. Харгрєвса в 2011 р. на замовлення уряду Великобританії вплинув на прийняття не лише Директиви ЄС 2012/28, а й власне на реформування законодавства Великобританії у галузі авторського права.

У 2013 р. Великобританія значною мірою прийняла рекомендації, запропоновані у звіті шляхом внесення поправок у Закон про авторське право, зразки та патенти 1988 р., дозволивши індивідуальне використання творів та уповноважуючи державного секретаря надавати невиключні ліцензії на використання творів-сиріт, якщо потенційний користувач провів належний пошук та не знайшов власника авторських прав. Схема ліцензування поширюється на всі види творів, захищені авторським правом, які потенційно можуть використовуватись будь-яким ліцензіатом у межах Великобританії, та, на відміну від Директиви, яка допускає тільки некомерційне використання, поширюється на комерційні випадки використання творів. Таким чином, Великобританія, яка стала першою державою світу, яка у 2013 р. дозволила комерційне та некомерційне використання сирітських творів за умови сумлінного проведення заходів щодо встановлення правовласника і виплати ліцензійного збору (згідно з Enterprise and Regulatory Reform Act 2013). Крім того, уряд Великобританії активно імплементує Директиву ЄС [11].

До того ж із метою удосконалити дозвільну схему під час використання творів-сиріт Бюро інтелектуальної власності Великобританії організувало технічні консультації з правовласниками, їх представниками, потенційними користувачами сирітських творів та іншими зацікавленими сторонами, що стосуються відтворення сирітських робіт [12]. Після процесу громадських обговорень 29 жовтня 2014 р. було запроваджено в дію правила, що регулюють умови видачі індивідуальних ліцензій на сирітські твори, які визначають належний пошук та бази даних, в яких він має проводитися. У співпраці із зацікавленими сторонами з різних творчих секторів Відомство інтелектуальної власності Великобританії розробило серію галузевих посібників, щоб допомогти користувачам у проведенні належного пошуку. Згідно з правилами, заявнику, який здійснив пошук, може бути видана невиключна ліцензія на використання твору в межах Великобританії на строк до семи років із можливістю продовження. Розмір збору за видачу ліцензії встановлюються Генеральним контролером на підставі зборів за аналогічні види творів і їх використання та мають зберігатися агентством протягом восьми років. Якщо жоден правовласник не заявить про авторство на твір та не зажадає внеску за використання його творів протягом цього часу, Відомство може використати гроші для фінансування соціальних, культурних та освітніх заходів [11].

У США в межах приватного проекту Google Books Search (GBS) запущеною компанією Google з 2004 р., діє проект Orphan Works Project (OWP) стосовно сирітських творів, автори яких невідомі або не можуть бути виявлені, які підлягають охороні. Проект дає змогу працювати з повним текстом книг студентам, професорсько-викладацькому

складу та іншим авторизованим відвідувачам бібліотек університетів. Кількість користувачів, що одночасно працюють із книгою, обмежувалося кількістю копій такої книги в розпорядженні бібліотеки. Щоб книга була включена в перелік сирітських, проводилися низка дій. Для початку вивчалось, чи доступна у продажу книга, якою цікавляться учасники. У разі відсутності робилися спроби зв'язатися з правовласниками. Якщо знайти та зв'язатися із правовласником не вдавалось, перелік творів «кандидатів» розміщувався на сайті Hathitrust на 90 днів, після закінчення цього строку та не надходження заяв, заперечень осіб, що заявляють авторство, твір прирівнювався до сирітського твору. За визнанням організаторів проекту, такий порядок не виключає помилкових висновків. З огляду на, наприклад, проект визнання творів сирітськими в Євросоюзі (приписаний у прийнятій Директиві), очевидна недостатня опрацьованість правил OWP [13].

У США Офіс авторського права (Copyright Office) в 2006 р. надав звіт щодо сирітських творів, де рекомендувало потенційним користувачам сирітських творів проводити «достатньо належний» пошук із метою знайти правоволодільца твору. У разі повторного видання «сирітського» твору (наприклад, оцифрування) правоволоділці твору, що вимагають оплати за використання, можуть претендувати на «розумну» компенсацію за використання, яка не визнається не компенсацією за порушення авторських прав. Тобто і в США, за певних умов, не є порушенням використання «сирітських» творів.

Істотний вплив на формування практики використання сирітських творів у США справило рішення у справі Authors Guild et al. vs Google (2011), яке дозволило використання сирітських творів в обмежених випадках доктрини «fair use». До прийняття рішення за даною справою в 2011 р. публічні установи не мали право публікувати твори без ризику сплати компенсації, якщо законний правовласник з'явиться та заявить свої вимоги [14].

У 2015 р. Бюро з охорони авторських прав в США (US Copyright Office) представило в доповіді «Сирітські твори і масова оцифровка» свої пропозиції щодо легалізації сирітських творів, які мають не обов'язковий, рекомендаційний характер [15].

У доповіді пропонується встановити, що мінімальний належний пошук (diligent search) має бути здійснений у записах Бюро з охорони авторських прав та обмеження застосування засобів правового захисту за порушення авторських прав для користувачів, які можуть довести, що ними було проведений належний пошук (good faith diligent search) правовласника та виявилось неможливим встановити його особистість та місцеперебування.

Далі пропонується застосування таких засад регулювання проблем сирітських творів: запровадження ліцензій із використанням розумних і доцільних у конкретній ситуації технологічних засобів і баз даних; можливість вимагати від Бюро з охорони авторських прав (USCO) сприяння в проведенні належного пошуку; обмеження грошової компенсації за порушення авторських прав сирітських творів користувачам до розумної компенсації у вигляді суми, з якою сторони б погодилися безпосередньо перед початком використання твору; скасування грошової компенсації для некомерційних освітніх, культурних та інших установ; явним чином зберегти можливість користувачам на добросовісне використання (fair use) сирітських творів і ряд інших принципів.

Слід зазначити, що концепція сирітських творів зазнала в США критики у зв'язку з введенням вимоги проведення належного пошуку замість застосування звичної доктрини сумлінного використання щодо сирітських творів. Зазначалося, що витрати на пошук

правоволодільців перевершують цілі використання творів. Крім того, користувач стає залежним від невідомої особи. Висловлюються позиції про те, що аналізовані твори варто вважати не «сиротами», а «заручниками»; також замість реєстрації авторів Бюро (USCO) пропонує реєструватися користувачам [16].

Можна зазначити, що правове регулювання сирітських творів здебільшого передбачає виконання низки послідовних етапів: звернення заявника до уповноваженого державного органу; перевірка виконання вимог законодавства щодо пошуку правоволодільців твору; сплата заявником встановленого внеску; надання заявнику права на правомірне використання сирітського твору.

Нині можна окреслити такі основні механізми вирішення проблем сирітських творів, як обмеження відповідальності, ліцензування на використання сирітських творів, схеми колективного ліцензування, розширення суспільного надбання завдяки сирітським творам та ін.

З огляду на те, що кількість сирітських творів є значною та, як показують дослідження, обсяг інформації, знань, які несуть у собі ці твори, неоціненний, тоді як через невідомість питання про їх статус ці твори не використовуються, зникають із фонду світової культурної спадщини, постає потреба вирішення цієї проблеми в Україні.

Нині домінує в науці позиція щодо необхідності створення Реєстру сирітських творів, який має функціонувати в режимі відкритого доступу щодо літературних і наукових, тобто текстових, творів, попри можливі складнощі, цілком реально запровадити [3].

Аналізуючи механізми, застосування яких впроваджувалось у перебігу останніх 10 років у різних державах для реєстрації сирітських творів, як-то належний пошук, централізована база даних, ліцензування, Д. Голденфейн та Д. Хантер доходять висновку, що подібне різноманіття підходів не сприяє універсальності та ефективності розв'язання проблеми використання сирітських творів. Тому науковці пропонують впровадження технології блокчейн, яка має стати ефективним механізмом для підтвердження факту внесення запису в певний момент часу, будь-то електронного листа, файла, аудіозапису, забезпечення конфіденційності даних за допомогою криптографії, аналогічно захисту банківських транзакцій та текстових повідомлень у таких месенджерах, як WhatsApp і Viber, за допомогою створення спеціального «хеша», забезпечення учасників даними щодо транзакцій, які проводяться іншими учасниками, проведення реєстрації творів без участі посередників [10].

Висновки. Ідея застосування технології блокчейн задля вирішення проблеми сирітських та впровадження розподільних реєстрів у галузі інтелектуальної власності знаходить підтримку у науці.

Перевагою технології блокчейн для реєстрації об'єктів авторських і суміжних прав є неможливість внесення змін. Якщо один раз зареєстровано об'єкт із використанням технології блокчейн, інформація про нього не може бути втрачена або виключена. Теоретично треті особи можуть використовувати блокчейн, щоб простежити ланцюжок належності виключного права, включаючи ліцензійні, субліцензійні договори, договори про відчуження виключного права. Такі платформи, як Blockai і ascribe, мають переваги, дозволяючи авторам робити запис про належність виключного права, отримувати інформацію про те, як твір використовується в інтернеті, звертатися з пропозицією про укладення ліцензійного договору. Реєстрація дає автору електронний сертифікат автентичності, що дає змогу третім особам ідентифікувати автора твору, а авторам і іншим правласникам виявляти порушення. Блокчейн може забезпечити доказовість створення нового твору, а

виконаний запис залишається незмінним. Особливо важливим має стати застосування технології блокчейн стосовно сирітських творів з огляду на те, що твори стають об'єктом минулого, оскільки завжди буде незмінний запис про належність авторського права [17].

Підсумовуючи викладене, вважаємо, що встановлення вільного використання сирітських творів у детальному нормативному регулюванні має стати одним із пріоритетних напрямів вдосконалення українського законодавства у сфері права інтелектуальної власності.

Список використаної літератури:

1. Антопольский А.Б., Ефременко Д.В. Инфосфера общественных наук России : монография / под ред. В.А. Цветковой. Москва – Берлин : Директ-Медиа, 2017. 678 с.
2. Center for the Study of the Public Domain, Duke Law School. URL: <http://www.law.duke.edu/cspd/orphanworks.html>.
3. Піхурець О.В. Розвиток правового регулювання відносин, пов'язаних із використанням «сирітських творів» в Україні та країнах Європейського Союзу / О.В. Піхурець, С.І. Литвин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2017. Вип. 44(1). С. 81–86.
4. Піхурець О.В. Проблеми використання «сирітських творів». *Проблеми цивільного права та процесу* : тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О.А. Пушкіна, 19–20 трав. 2017 р. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків. обласний осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України». Харків : ХНУВС, 2017. С. 201–204.
5. Директива Европейского парламента и Совета ЕС No 2012/28/ЕС от 25.10.2012 г. об отдельных случаях легального использования произведений с неизвестной принадлежностью (сиротских произведений), WIPO. URL: <http://www.wipo.int/wipolex/ru/details.jsp?id=13043> (дата обращения: 07.05.2016).
6. Memorandum of understanding on key principles on the digitisation and making available of out-of-commerce works. URL: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/copyright-info/20110920-mou_en.pdf (дата обращения: 22.02.2017.)
7. Леанович Е.Б. Развитие правового регулирования в отношении сиротских произведений в Европейском Союзе. *Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права*. 2013. № 5. С. 205–215.
8. Digital Opportunity. A Review of Intellectual Property and Growth. An Independent Report by. Professor Ian Hargreaves. May 2011. URL: https://orca.cf.ac.uk/30988/1/1_Hargreaves_Digital%20Opportunity.pdf.
9. Право интеллектуальной собственности: учебник. Т. 1: Общие положения / под ред. Л.А. Новоселовой. Москва : Статут, 2017. 511 с.
10. Дорофеев Р.С. Реферат статьи: Голденфейн Д., Хантер Д. Блокчейны, произведения-сироты и общественное достояние. *Право будущего: Интеллектуальная собственность, инновации, Интернет*: Ежегодник. Вып. 1 / РАН. ИНИОН. Центр. социал. науч.-информ. исслед. Отд. правоведения; Каф. предпринимательского права МГУ им. М.В. Ломоносова; Отв. ред. Афанасьева Е.Г. Москва, 2018. С. 100–106.
11. U.S. Copyright Office. Orphan Works and Mass Digitization. A report of the register of copyrights June 2015 p. 28. URL: www.copyright.gov.
12. Використання сирітських творів впроваджується у Європі 6 Березень 2014 р. URL: <http://intellect.org.ua/content/vikoristannya-siritskih-tvoriv-vprovadzhuetsya-u-ievropi>.
13. Проект Google Books — несостоявшаяся революция в авторском праве? URL: <http://lexdigital.ru/2012/06/9/>.
14. Михайлов К.М. Сиротские произведения: в поисках правового режима. *Право интеллектуальной собственности* : Сборник науч. тр. / РАН. ИНИОН. Центр социал. науч.-информ. исслед. Отд. правоведения; МГУ им. М.В. Ломоносова.

Каф. предпринимательского права; Отв. ред. Афанасьева Е.Г. Москва, 2017. 202 с.

15. Orphan Works and Mass Digitization. A report of the register of copyrights.

16. Левова И.Ю., Винник Д.В., Моисеева А.Ю. Сиротские произведения в России: статус, пути решения и проблемы. Москва, ООО ВАШ ФОРМАТ», 2016. С. 37.

17. Рузакова О.А., Гринь Е.С. Применение технологии Blockchain к систематизации результатов интеллектуальной деятельности. *Вестник Пермского университета. Юридические науки*. 2017. №. 38. С. 508–520.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Токарева Віра Олександрівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Tokareva Vira Oleksandrivna – Candidate of Law Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Civil Law of National University “Odessa Law Academy”

Vera_tokareva@ukr.net

